

100 NĂM BÁO CHÍ CÁCH MẠNG VIỆT NAM VƯƠN MÌNH CÙNG DÂN TỘC

PGS, TS HÀ HUY PHƯƠNG

Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Ngày tiếp nhận: 10/5/2025 Ngày bình duyệt: 25/5/2025 Ngày duyệt đăng: 15/6/2025

● **Tóm tắt:** Bài viết phân tích quá trình hình thành, phát triển và vai trò của Báo chí Cách mạng Việt Nam trong suốt 100 năm qua, kể từ khi tờ “Thanh niên” ra đời năm 1925. Qua các giai đoạn lịch sử, báo chí cách mạng luôn là lực lượng tiên phong trên mặt trận tư tưởng - văn hóa, góp phần định hướng dư luận, cổ vũ tinh thần yêu nước và thúc đẩy phát triển đất nước. Bài viết cũng đánh giá các thách thức trong thời kỳ truyền thông số, đồng thời đề xuất một số hướng phát triển bền vững cho Báo chí Cách mạng Việt Nam trong tương lai.

● **Từ khóa:** Báo chí cách mạng, truyền thông, lịch sử báo chí Việt Nam, định hướng dư luận

Ngày 21/6/1925, Chủ tịch Hồ Chí Minh sáng lập tờ *Thanh niên*, đánh dấu sự ra đời của nền Báo chí Cách mạng Việt Nam. Từ đó đến nay, báo chí cách mạng đã trải qua hành trình 100 năm đồng hành cùng dân tộc trong mọi giai đoạn lịch sử. Trong bối cảnh truyền thông toàn cầu đang thay đổi nhanh chóng, việc nhìn lại và đánh giá vai trò, đóng góp cũng như định hướng phát triển của báo chí cách mạng là cần thiết, góp phần củng cố vị trí, vai trò của báo chí trong thời kỳ mới.

1. Quá trình hình thành và phát triển Báo chí Cách mạng Việt Nam

Nền Báo chí Cách mạng Việt Nam được khởi đầu bằng sự kiện lãnh tụ Nguyễn Ái Quốc sáng lập tờ *Thanh niên* vào ngày 21/6/1925 tại Quảng Châu (Trung Quốc). Đây không chỉ là tờ báo đầu tiên của những người cộng sản Việt Nam mà còn là vũ khí

tư tưởng sắc bén, tuyên truyền chủ nghĩa Mác - Lênin và cổ vũ phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc. *Thanh niên* là tờ báo đặt nền móng cho sự ra đời và phát triển của nền Báo chí Cách mạng Việt Nam sau này.

Từ giai đoạn 1930 đến trước Cách mạng Tháng Tám năm 1945, Báo chí Cách mạng Việt Nam hoạt động trong điều kiện vô cùng khó khăn, bị thực dân Pháp kiểm soát gắt gao. Tuy nhiên, nhiều ấn phẩm bí mật như *Tranh đấu*, *Cờ Đỏ*, *Giải phóng*, *Cứu Quốc*... vẫn ra đời, đóng vai trò thức tỉnh tinh thần cách mạng trong quần chúng nhân dân, đồng thời tổ chức lực lượng cho cuộc đấu tranh giành chính quyền.

Sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, Báo chí Cách mạng Việt Nam bước vào thời kỳ phát triển mạnh mẽ hơn. Trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược (1945 - 1975), báo

chí trở thành một mặt trận chiến đấu không tiếng súng, phản ánh chân thực hiện thực chiến tranh, truyền lửa yêu nước và cổ vũ tinh thần đoàn kết dân tộc. Các cơ quan báo chí tiêu biểu như *Nhân dân, Quân đội nhân dân, Giải phóng, Tiền phong, Phụ nữ Việt Nam...*, vừa làm nhiệm vụ tuyên truyền, vừa là “chiến sĩ” trên mặt trận tư tưởng.

Bước vào thời kỳ hòa bình và công cuộc đổi mới của Đảng (từ năm 1986 đến nay), Báo chí Cách mạng Việt Nam chuyển mình mạnh mẽ, đổi mới không ngừng cả về nội dung lẫn hình thức thể hiện. Sự ra đời và phát triển mạnh mẽ của các loại hình báo chí như báo in, phát thanh, truyền hình và báo mạng điện tử đã làm phong phú hóa nền báo chí quốc gia. Báo chí không chỉ đưa tin mà còn thực hiện các chức năng xã hội, đặc biệt là giám sát, phản biện xã hội và phản ánh tâm tư nguyện vọng của nhân dân.

Đặc biệt, từ thập niên 2010 trở lại đây, sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin, Internet, mạng xã hội, đã tác động sâu rộng đến hoạt động báo chí. Các cơ quan báo chí bắt đầu bước vào quá trình chuyển đổi số, phát triển báo chí đa nền tảng, sử dụng trí tuệ nhân tạo và dữ liệu lớn để cải tiến quy trình sản xuất và phân phối nội dung.

Như vậy, qua gần một thế kỷ hình thành và phát triển, Báo chí Cách mạng Việt Nam không ngừng đổi mới, từng bước chuyên nghiệp hóa và hiện đại hóa, nhưng vẫn giữ vững vai trò là tiếng nói của Đảng, Nhà nước và nhân dân. Báo chí Cách mạng Việt Nam là một lực lượng quan trọng, tiên phong trên mặt trận tư tưởng - văn hóa.

2. Vai trò lịch sử của Báo chí Cách mạng Việt Nam

Báo chí Cách mạng Việt Nam trong suốt 100 năm hình thành và phát triển đã đảm nhiệm vai trò trung tâm trong việc tuyên

truyền chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; đồng thời, cổ vũ phong trào cách mạng, khơi dậy tinh thần yêu nước, đoàn kết và sáng tạo trong toàn dân. Vai trò của Báo chí Cách mạng Việt Nam được thể hiện rõ nét qua các thời kỳ lịch sử như sau:

Giai đoạn trước Cách mạng Tháng Tám (1925 - 1945): trong giai đoạn đấu tranh chống thực dân Pháp, báo chí cách mạng đóng vai trò là công cụ lý luận sắc bén để truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin, vạch trần bản chất phản động của chủ nghĩa thực dân, tuyên truyền tư tưởng cách mạng và giác ngộ quần chúng nhân dân. Các tờ báo như *Tranh đấu, Giải phóng, Cờ Đỏ...* hoạt động bí mật nhưng có sức lan tỏa lớn trong giới công nhân, nông dân và trí thức yêu nước. Báo chí không chỉ thông tin mà còn tổ chức lực lượng, kết nối các phong trào yêu nước thành một hệ thống chính trị có tổ chức, góp phần tạo tiền đề cho thắng lợi của Cách mạng Tháng Tám năm 1945.

Giai đoạn kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ (1945 - 1975): trong hai cuộc kháng chiến chống ngoại xâm, báo chí cách mạng tiếp tục khẳng định vai trò là “vũ khí tinh thần sắc bén”, đồng hành cùng quân dân cả nước trên các chiến tuyến. Báo chí không chỉ làm nhiệm vụ đưa tin, tuyên truyền mà còn trở thành một phần của mặt trận văn hóa tư tưởng - phản ánh hiện thực chiến đấu, ca ngợi tinh thần anh dũng của quân và dân ta, đồng thời vạch trần âm mưu, thủ đoạn của kẻ thù trước dư luận trong nước và quốc tế. Những tờ báo như *Cứu Quốc, Quân đội nhân dân, Giải phóng...* vừa là diễn đàn, vừa là công cụ giáo dục chính trị, cổ vũ lòng yêu nước và ý chí chiến đấu đến cùng vì độc lập dân tộc.

Giai đoạn xây dựng đất nước và đổi mới (từ năm 1975 đến nay): sau ngày đất nước

thống nhất, báo chí bước vào thời kỳ hòa bình với nhiệm vụ mới: đồng hành cùng Đảng và Nhà nước trong công cuộc hàn gắn vết thương chiến tranh, xây dựng lại đất nước, và sau đó là thúc đẩy công cuộc đổi mới do Đảng khởi xướng từ năm 1986. Báo chí không chỉ tuyên truyền chính sách, phản ánh thành tựu mà còn góp phần phát hiện, phản biện và giám sát các hiện tượng tiêu cực trong xã hội. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập, báo chí còn là cầu nối quan trọng giữa Việt Nam và cộng đồng quốc tế, góp phần quảng bá hình ảnh đất nước, con người và văn hóa Việt Nam.

Trong tất cả các giai đoạn, điểm chung nổi bật là báo chí cách mạng luôn giữ vai trò định hướng dư luận, tạo sự đồng thuận xã hội, nâng cao nhận thức chính trị - tư tưởng, và củng cố niềm tin của nhân dân vào sự lãnh đạo của Đảng. Chính vì vậy, báo chí không chỉ là công cụ truyền thông mà còn là lực lượng chính trị đặc biệt, gắn bó mật thiết với sự phát triển và vươn lên của dân tộc Việt Nam.

3. Báo chí Cách mạng Việt Nam trong thời đại số

Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học - công nghệ, đặc biệt là công nghệ thông tin, mạng xã hội và trí tuệ nhân tạo, đã tạo nên một môi trường truyền thông hoàn toàn mới - môi trường số. Trong bối cảnh đó, Báo chí Cách mạng Việt Nam đứng trước cả cơ hội lớn và những thách thức chưa từng có, buộc phải đổi mới toàn diện để giữ vững vai trò định hướng dư luận, giữ gìn bản chất cách mạng và hiện đại hóa phương thức hoạt động.

Chuyển đổi số là cơ hội mở ra nhiều khả năng mới cho hoạt động báo chí từ sản xuất, lưu trữ đến phân phối và tương tác với công chúng. Nhiều cơ quan báo chí lớn tại Việt Nam như *Nhân dân*, *VietnamPlus*, *VTV*, *Tuổi trẻ*... đã bước đầu triển khai mô

hình tòa soạn số, hội tụ, sản xuất nội dung đa nền tảng và khai thác mạnh mẽ các công cụ số như dữ liệu lớn, trí tuệ nhân tạo, chatbot, video ngắn, infographic... để nâng cao hiệu quả truyền tải thông tin. Báo chí số cho phép cá nhân hóa nội dung, đo lường phản hồi theo thời gian thực, từ đó phục vụ nhu cầu ngày càng đa dạng của công chúng.

Tuy nhiên, thời đại số cũng mang lại nhiều thách thức nghiêm trọng cho báo chí cách mạng. Trước hết là sự cạnh tranh khốc liệt từ các nền tảng truyền thông xã hội (Facebook, YouTube, TikTok...), nơi mà bất kỳ ai cũng có thể trở thành “người phát tin”. Trong môi trường ấy, thông tin giả, thông tin sai sự thật, tin giật gân, tin chưa kiểm chứng lan truyền với tốc độ chóng mặt, gây nhiễu loạn nhận thức xã hội và đe dọa vai trò định hướng của báo chí chính thống.

Bên cạnh đó, cơ cấu tài chính của báo chí truyền thống đang bị suy yếu nghiêm trọng do nguồn thu quảng cáo chuyển dần sang các nền tảng công nghệ xuyên quốc gia. Nhiều tòa soạn phải đối mặt với bài toán vừa đảm bảo tính định hướng chính trị vừa tồn tại trong môi trường kinh tế thị trường cạnh tranh gay gắt.

Để thích ứng và phát triển, Báo chí Cách mạng Việt Nam cần thực hiện đồng thời nhiều nhiệm vụ như: *một là*, đẩy mạnh chuyển đổi số toàn diện từ tổ chức bộ máy, quy trình sản xuất nội dung đến phân phối và tương tác với công chúng; *hai là*, xây dựng hệ sinh thái truyền thông đa nền tảng nhằm mở rộng độ phủ thông tin chính thống và tiếp cận công chúng trẻ - nhóm đối tượng chủ yếu sử dụng mạng xã hội; *ba là*, tăng cường năng lực chuyên môn, đạo đức nghề nghiệp và bản lĩnh chính trị của đội ngũ người làm báo để chống lại thông tin sai lệch, giữ vững tôn chỉ, mục đích của báo chí cách mạng; *bốn là*, thiết lập cơ chế chính

sách hỗ trợ báo chí thích ứng với thị trường truyền thông mới, đồng thời siết chặt quản lý hoạt động thông tin trên không gian mạng.

Như vậy, trong kỷ nguyên số, báo chí cách mạng không thể chỉ dừng lại ở việc “đi trước đưa tin đúng”, mà cần trở thành lực lượng dẫn dắt dòng chảy thông tin xã hội, góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng và gìn giữ môi trường truyền thông lành mạnh, tiến bộ.

4. Những thách thức và yêu cầu đặt ra đối với Báo chí Cách mạng Việt Nam trong bối cảnh bùng nổ truyền thông và chuyển đổi số hiện nay

Thứ nhất, thách thức từ thông tin giả và mạng xã hội. Một trong những thách thức lớn nhất hiện nay đối với báo chí truyền thống là sự lan tràn của thông tin giả, tin sai sự thật và các nguồn tin không chính thống trên mạng xã hội. Các nền tảng như Facebook, YouTube, Twitter... ngày càng trở thành nơi phổ biến thông tin, trong đó không ít tin tức có nội dung không được kiểm chứng, thiếu khách quan và có thể gây tác động xấu đến công luận. Những thông tin này có thể làm sai lệch nhận thức, gây hoang mang trong xã hội và đe dọa đến sự ổn định chính trị của đất nước.

Trong bối cảnh đó, Báo chí Cách mạng Việt Nam phải đối mặt với nhiệm vụ bảo vệ sự thật, kiểm chứng thông tin và đấu tranh với các luận điệu sai trái. Điều này đòi hỏi báo chí phải có khả năng phản ứng nhanh, chính xác và hiệu quả hơn bao giờ hết, đồng thời tăng cường công tác giáo dục nhận thức cho công chúng về việc phân biệt thông tin chính thống và thông tin sai lệch.

Thứ hai, cạnh tranh khốc liệt từ các nền tảng số và các tổ chức truyền thông quốc tế. Trong thời đại số, Báo chí Cách mạng Việt Nam đang phải cạnh tranh với các

nền tảng truyền thông xuyên quốc gia, như Google, Facebook, Twitter và các kênh truyền hình quốc tế. Các nền tảng này không chỉ cung cấp lượng thông tin khổng lồ mà còn chiếm lĩnh thị trường quảng cáo, làm suy giảm nguồn thu của các cơ quan báo chí trong nước. Bên cạnh đó, thông tin quốc tế cũng ngày càng ảnh hưởng mạnh mẽ đến nhận thức của người dân, yêu cầu báo chí Việt Nam phải không ngừng đổi mới và nâng cao chất lượng nội dung để thu hút công chúng, tạo dựng niềm tin và duy trì vị thế trong cộng đồng truyền thông toàn cầu.

Thứ ba, vấn đề về đạo đức và bản lĩnh chính trị của người làm báo. Trong bối cảnh hội nhập và phát triển của công nghệ, người làm báo phải đối mặt với nhiều áp lực, từ vấn đề tự do báo chí cho đến vấn đề luật pháp và đạo đức nghề nghiệp. Đặc biệt, trong môi trường truyền thông số, nơi mà thông tin được lan truyền nhanh chóng và dễ dàng, Báo chí Cách mạng Việt Nam phải luôn đảm bảo tính chính xác, khách quan và bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Các nhà báo cần phải duy trì bản lĩnh chính trị vững vàng, kiên quyết đấu tranh với các thế lực thù địch và thông tin sai lệch, đồng thời nâng cao phẩm hạnh nghề nghiệp, tránh bị chi phối bởi lợi ích cá nhân hoặc nhóm.

Thứ tư, vấn đề chuyển đổi số và nâng cao chất lượng đội ngũ người làm báo. Bước vào thời kỳ chuyển đổi số, báo chí cách mạng không thể đứng ngoài cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Việc áp dụng công nghệ mới vào công tác biên tập, sản xuất và phân phối thông tin là yêu cầu cấp thiết để nâng cao chất lượng báo chí. Tuy nhiên, chuyển đổi số đòi hỏi sự đầu tư lớn về kết cấu hạ tầng công nghệ và đào tạo nguồn nhân lực có kỹ năng chuyên môn cao, có khả năng làm việc trong môi trường số và tương tác với công chúng qua các kênh đa phương tiện.

Để đáp ứng yêu cầu này, Báo chí Cách mạng Việt Nam cần xây dựng một đội ngũ nhà báo có đủ năng lực, sáng tạo và tinh thần trách nhiệm cao. Các nhà báo không chỉ cần kiến thức vững vàng về chuyên môn mà còn phải sử dụng thành thạo các công nghệ số, tạo ra những sản phẩm báo chí chất lượng cao và có tính tương tác mạnh mẽ với công chúng.

Những yêu cầu đặt ra đối với Báo chí Cách mạng Việt Nam trong thời gian tới:

Thứ nhất, tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng: báo chí cách mạng cần giữ vững vai trò định hướng dư luận, bảo vệ quan điểm và đường lối của Đảng trong mọi tình huống. Việc phát huy vai trò tiên phong của báo chí trong việc đối phó với thông tin sai lệch, bảo vệ sự thật, minh bạch và công bằng trong xã hội là vô cùng quan trọng.

Thứ hai, đổi mới mạnh mẽ trong công tác truyền thông: báo chí cần nhanh chóng chuyển mình trong việc áp dụng công nghệ số, phát triển các nền tảng truyền thông đa phương tiện, nâng cao chất lượng nội dung, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của công chúng trong thời đại số.

Thứ ba, nâng cao năng lực và đạo đức nghề nghiệp của người làm báo: để đáp ứng các yêu cầu phát triển trong thời đại số, đội ngũ nhà báo cần được đào tạo bài bản, nâng cao năng lực sử dụng công nghệ, đồng thời giữ gìn phẩm hạnh nghề nghiệp, giữ vững lập trường chính trị và tinh thần cống hiến cho sự nghiệp cách mạng.

Tóm lại, trải qua 100 năm hình thành và phát triển, Báo chí Cách mạng Việt Nam đã khẳng định vai trò là một trong những lực lượng nòng cốt trên mặt trận tư tưởng - văn hóa của Đảng và nhân dân. Từ những ngày đầu còn in ấn thủ công, hoạt động bí mật trong phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc, cho đến thời kỳ kháng chiến, hòa bình,

xây dựng đất nước và hiện nay là thời đại số hóa và toàn cầu hóa, báo chí cách mạng luôn đồng hành cùng từng bước phát triển của dân tộc Việt Nam.

Báo chí không chỉ là công cụ tuyên truyền đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước mà còn là kênh phản biện xã hội, cầu nối giữa Đảng với nhân dân, đồng thời là vũ khí đấu tranh chống lại những âm mưu xuyên tạc, thông tin sai lệch, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Trong thời đại số, báo chí Việt Nam đứng trước yêu cầu phải đổi mới toàn diện, hiện đại hóa công nghệ, nâng cao năng lực đội ngũ, đồng thời giữ vững đạo đức nghề nghiệp và bản lĩnh chính trị.

Để báo chí cách mạng tiếp tục vươn mình cùng dân tộc trong thế kỷ mới, cần có chiến lược dài hạn về chuyển đổi số, đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, hoàn thiện cơ chế chính sách hỗ trợ phát triển báo chí hiện đại. Chỉ khi hội tụ đủ các yếu tố đó, báo chí cách mạng mới có thể phát huy tối đa vai trò của mình, tiếp tục là lực lượng tiên phong trong công cuộc xây dựng, phát triển và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. ■

1. Ban Tuyên giáo Trung ương: *Kỷ yếu 95 năm Báo chí Cách mạng Việt Nam*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2020.

2. Ban Tuyên giáo Trung ương: *Lịch sử Báo chí Cách mạng Việt Nam*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2020.

3. Bộ Thông tin và Truyền thông: *Chiến lược chuyển đổi số báo chí đến năm 2025, định hướng đến năm 2030*, Hà Nội, 2023.

4. Trần Bá Dung: Báo chí trong kỷ nguyên số và vấn đề đào tạo nhà báo chuyên nghiệp, *Tạp chí Người làm báo*, số 3, 2021.

5. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021.

6. Hội Nhà báo Việt Nam: *Báo chí Việt Nam - 95 năm xây dựng và phát triển*, Nxb Thông tin và Truyền thông, Hà Nội, 2020.

7. Nguyễn Thế Kỷ: Báo chí Cách mạng Việt Nam - Nhìn lại để phát triển bền vững, *Tạp chí Cộng sản*, số 941 (6/2020), tr.8 - 12.